

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

МЕЛЬНИЧЕНКО Віталій Григорович

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І СТУДЕНТСЬКА СУМЛІННІСТЬ У ВИВЧЕННІ МАТЕРІАЛУ МУЗИЧНО-ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Серед традиційних форм контролю знань з матеріалу музично-історичних дисциплін здавна використовується так звана вікторина з музичних тем. Студент має прослухати та запам'ятати звісну кількість творів композитора чи епохи, що вивчається, а потім за невеликими уривками (20-30 секунд) впізнати твір, означити його автора і назву. Зазвичай такий контроль проводиться в аудиторії під наглядом викладача, тож результат, який показує студент, більш-менш відповідає реальному рівню його знань.

Однак події останнього часу привели до широкого застосування засобів дистанційного навчання та контролю. Звісно, і вікторина з музичних тем теж може проводитися в режимі онлайн. І тут постають проблеми, які досі або не мали значення, або не існували взагалі. Означимо деякі з них.

Музичний твір далеко не завжди лунає на повну гучність. Велика кількість значущих музичних тем за вимогами композитора має звучати тихо. В аудиторії, де панує тиша під час вікторини, музика буде прослуховуватися у будь-якому разі. В той же час подібний уривок, що програється в режимі онлайн, може бути нерозпізнаним і студент отримає оцінку нижчу, ніж міг би. Частковим вирішенням цієї проблеми може бути заздалегідь підготована викладачем обробка тихого уривку за допомогою фільтрів динамічної трансформації звуку (компресор, еквалайзер, мультібенд тощо), але не кожен з музикантів-педагогів, що ведуть музично-історичні дисципліни, володіють такого роду інструментарієм та навичками роботи з ним. До того ж, враховуючи умови сьогодення, далеко не всі викладачі та студенти мають доступ до якісного, стійкого та швидкісного інтернету, який дозволив би проводити вікторини з музичних тем в режимі реального часу.

Ще одне зауваження щодо даної форми контролю в реальному часі стосується студентської добросовісності. Під час проведення вікторини з музичних тем студенту забороняється використовувати підказки, шпаргалки та інше; музику він повинен знати та тримати в пам'яті, бо знання музичних творів є одною з важливих складових частин його майбутньої професійної діяльності. Звісно, більша частина студентів сумлінно підходить до своїх обов'язків, але зустрічаються й такі, які з різних причин не встигли досконало підготуватися до вікторини з музичних тем. Проконтролювати їх дії під час проведення вікторини в режимі онлайн неможливо, тож рівень знань студента і результат вікторини будуть відрізнятись не на користь знань.

Останнього часу вимушено набувають значущості платформи онлайн-тестування, опитування тощо. На подібних платформах можна розміщувати також і вікторини з музичних тем, завдаючи програмі тестування досить гнучкі налаштування (кількість тем, випадковий їх вибір, обмеження часу на проведення вікторини, відповідь не вибором одного з варіантів, а його

друкуванням і тому подібне). Такі можливості (і багато інших) присутні, скажімо, платформі onlinetestpad.com, яка використовується у власній практиці більш ніж два роки. Крім того, випрацюваний за десятиріччя викладацької діяльності принцип «контроль не для покарання, а для вдосконалення знань» на такого роду платформі значно легше реалізувати. Але в контролюванні знань студентів за допомогою вікторини з музичних тем на онлайн-платформах є одна велика вада.

Розвиток штучного інтелекту (далі ШІ) привів, серед іншого, по появи віртуальних помічників (Аліса, Siri, Google Assistant), яким можна задати питання «Що зараз грає». Ще гірше, на наш погляд, що набула популярності програма Shazam, призначення якої саме розпізнання музики, що лунає, за невеликим фрагментом, при тому фрагмент може бути з будь-якого місця твору. До того ж база даних цієї програми вміщує величезну кількість даних про музичні твори, які були оцифровані. Звісно, твори музики академічних напрямків, саме які і є у фокусі уваги музично-історичного виховання, теж присутні серед інших. І практика показує, що студенти із сумнівною сумлінністю нерідко звертаються до можливостей програми Shazam, аби отримати незаслужено високу оцінку.

Визначити, що студент звертався до помочі ШІ, нескладно. За сформованою традицією у вітчизняній практиці означення музичного фрагменту вікторини має бути у вигляді «Автор, назва твору, частина твору» (скажімо, «В.А. Моцарт», «Весілля Фігаро», «арія Керубіно»). Але штучному інтелекту ця традиція невідома, тож він вказує прізвище композитора, назву твору на мові оригіналу чи англійською, часто дефінує виконавців фрагменту, студію запису і так далі – все, що може знайти в своїй базі даних. Студент губиться в безлічі інформації і не знає, що саме позначити в разі вибору відповіді чи написати, якщо відповідь треба вводити власноруч (не кажучи про те, що він взагалі не повинен користуватися «шпаргалкою» у вигляді асистента чи Shazam).

Відомо лише в загальних рисах, як працює ШІ в разі визначення музичного твору. Автори програм-помічників, програми Shazam та подібних не розкривають закладений метод пошуку композицій в базі даних. Деяку інформацію можна знайти в мережі Internet. Єгор Морозов у своїй статті https://www.iguides.ru/main/other/kak_rabotaet_shazam_printsip_raboty_algoritma_po_identifikatsii_pesen/ посилається на роботу одного з авторів Shazam Евері Лі-Чун Вонга (Avery Li-Chun Wang) «An Industrial-Strength Audio Search Algorithm», де той в загальних рисах описує алгоритм роботи програми за допомогою так званих «відбитків» («fingerprint») спектрограм та «сузір'їв» («constellation») найбільш гучних звуків як ідентифікаторів музичного твору (адже справедливо вважається, що мелодія має звучати гучніш за супровод). Для більш рельєфного виділення мелодичної лінії програма дещо підсилює діапазон частот в межах 4-6 kHz. Ця інформація може стати корисною у разі адаптації музичного фрагменту для проведення онлайн-вікторини.

Знання спадщини композиторів майбутньому фахівцю необхідно не лише з точки зору обізнаності та ерудиції, але й для порозуміння традицій, які переходять від одного композитора до іншого, від епохи до епохи, та їх збагачення у творчості кожного митця. Еволюційний процес прослідкувати можливо лише за умов глибокого знання музики різних композиторів та її зіставлення та порівняння. Вікторина з музичних тем саме на це й націлена – виявити реальні знання музичної спадщини. І якщо програма-помічник може визначити, який саме твір лунає, то вона ніяк не підкаже, яким чином гармонічні пошуки Р. Шумана, фактурні та виконавські особливості фортепіанних творів Ф. Листа вплинули на музичне мислення і стиль С. Рахманінова, творчість якого, в свою чергу, підготувала стилістику видатних українських композиторів В. Косенко, Л. Ревуцького, М. Сільванського та інших. Подібні питання щодо творчості різних композиторів, їх взаємозв'язку з великими попередниками та вплив на послідовників вивчає цикл музично-історичних дисциплін. І широта музичних знань студента якраз і надає йому необхідні професійні якості для майбутньої діяльності. Саме тому треба запобігти використанню програм-помічників, програми Shazam під час проведення вікторини з музичних тем в режимі онлайн.

Яким чином можна це зробити? На наш погляд, є п'ять шляхів. Перший – проводити вікторину у вигляді усного опитування віч-на-віч з кожним студентом академічної групи. Позитивною стороною подібного методу є виявлення реальних знань музичного матеріалу і неможливість використання ШІ, негативною – витрата великої кількості часу, який не передбачено ані програмою, ані індивідуальним навантаженням викладача. Крім того, організація подібного процесу пов'язана зі складнощами.

Другий шлях – записати музичні теми на будь-якому інструменті та у такому вигляді пропонувати їх для вікторини. Позитивні сторони: ШІ навряд чи вдасться ідентифікувати подібний запис, тож його використання стане марним. Негативною стороною цього методу слід признати технічні та виконавські складнощі його реалізації.

Як третій шлях для вікторини можливо використовувати файли формату MIDI, в яких за допомогою секвенсора відредагувати гучність мелодійних інструментів та у такому вигляді пропонувати для прослуховування. Позитивні сторони: велика кількість інтернет-ресурсів, де пропонують безкоштовне завантаження класичної музики у вигляді файлів MIDI (але треба мати на увазі, що будь-яка вокальна музика там буде існувати лише у вигляді караоке, тобто партія, яка має співатися, буде програватися яким-небудь інструментом); при наявності певного досвіду можливо навіть самостійно створювати такі файли. Негативна сторона: технічна складність подібної роботи, яка потребує від викладача досконалого знання особливостей формату MIDI, наявності програмного забезпечення для його редагування та вправності у роботі з ним. Крім того, треба мати на увазі, що не всі сучасні пристрої можуть розпізнати та адекватно відтворити для прослуховування формат MIDI-файлу.

Четвертим шляхом бачиться трансформування цифрового запису музичного твору за допомогою еквалайзера та компресору, аби змінити «відбитки» та «сузір'я» на невідомі III. Шлях сумнівний: він потребує від викладача знань в галузі цифрового звуку та психоакустики, наявності відповідного програмного забезпечення, апаратних та віртуальних пристроїв, за допомогою яких можна таким чином трансформувати фонограму.

Є й п'ятий шлях. З самого початку навчання прищепити студентам принципи академічної доброчесності з тим, щоб будь-який контроль – залік, екзамен чи державний іспит – став для них не тільки перевіркою знань, але й черговим кроком до наукової гідності, чемності і сумлінності. Тоді у студента не буде спокуси звертатися до помочі штучного інтелекту під час проведення вікторини з музичних тем. І цей шлях здається єдино вірним.

Список використаних джерел:

1. Слухання музики. Музична література. Українське та Світове музичне мистецтво (Музична література). Редактор-упорядник і керівник групи авторів Л. Назар. Львів, Ліга-Прес, 2018. 357 с.
2. Avery Li-Chun Wang. An Industrial-Strength Audio Search Algorithm. <http://www.cs.northwestern.edu/~pardo/courses/eecs352/papers/audio%20fingerprint%20-%20wang.pdf> (ресурс Internet).
3. https://www.iguides.ru/main/other/kak_rabotaet_shazam_printsip_raboty_algorithma_po_identifikatsii_pesen/ (ресурс Internet).

МІШЕНІНА Тетяна Михайлівна

РЕДАКТОРСЬКЕ ЧИТАННЯ ТА КОНТЕКСТНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ МАЙБУТНІМИ РЕДАКТОРАМИ У ЗМІСТІ КУРСУ «МЕТОДИКА РЕДАГУВАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ»

Контекстне навчання майбутніх редакторів орієнтоване на моделювання такої освітньої траєкторії, яка б сприяла формуванню предметних і спеціальних компетентностей, функціональної грамотності. У фаховій підготовці магістрів спеціальності – 014 Середня освіта, предметної спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), спеціалізації – Редагування освітніх видань навчальна дисципліна «Методика редагування медіатекстів» має метою розвиток компетентностей, необхідних для розширення уявлення про методіку редагування медіатекстів, медіалінгвістику й медіаосвіту, оволодіння прийомами, методами й техніками редагування медіатекстів, без яких неможливе ґрунтовне опрацювання видавничого оригіналу медіатексту.

Основними завданнями дисципліни «Методика редагування медіатекстів» визначено: поглибити знання про методіку редагування медіатекстів; онтологію медіалінгвістики, медіаосвіти, (з урахуванням взаємозв'язків із суміжними галузями), методичний інструментарій у редагуванні медіатекстів; розширити уявлення про медіадискурс у сучасному цифровому полікультурному просторі, моделі медіакомунікації; архітектоніку медіатексту;